

НИЩОЖНОСТ НА БРАЧНИЯ ДОГОВОР

На дядо ми Ангел

© Димитър Топузов, автор

© Стоян Кораков, художник на корицата

© Сиела Норма АД

София • 2016

ISBN 978-954-28-1994-3

Димитър Топузов

НИЩОЖНОСТ

→ *на* ←

БРАЧНИЯ ДОГОВОР

 ciela

*Изключително съм признателен на доц. д-р Велина Тодорова
за оказаната ми помощ при провеждане на това изследване.*

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	13
ЗА СЛАБОСТТА НА ПРАВОТО КАТО СИЛА НА ЧОВЕШКОТО	15
УВОД	33
ЧАСТ ПЪРВА	
НИЩОЖНОСТ НА БРАЧНИЯ ДОГОВОР ПО ЧЛ. 26, АЛ. 1 ЗЗД	37
ГЛАВА ПЪРВА	
ПРОТИВОРЕЧИЕ НА БРАЧНИЯ ДОГОВОР СЪС ЗАКОНА	37
I. Предварителни думи	37
II. Обща характеристика	
НА ПРОТИВОРЕЧИЕТО СЪС ЗАКОНА	41
III. Повелителните норми на закона като предел НА ДОГОВОРНАТА СВОБОДА НА СЪПРУЗИТЕ ДА ОПРЕДЕЛЯТ СЪДЪРЖАНИЕТО НА БРАЧНИЯ ДОГОВОР	45
1. Изискването брачният договор да съдържа уговорки само относно имуществените отношения	46
2. Забраната предбрачно имущество на една от страните да стане СИО.....	53
3. Солидарната отговорност на съпрузите по закон	57
4. Императивната уредба на издръжката.....	65
5. Забраната с брачния договор да се правят разпореждания за случай на смърт.....	70
IV. Принципите на семейното право като предел на договорната СВОБОДА НА СЪПРУЗИТЕ ДА УРЕДЯТ ИМУЩЕСТВЕНИТЕ СИ ОТНОШЕНИЯ.....	74
1. Понятие за правен принцип	74
2. Нищожност на сделките, поради противоречие с правните принципи и проблемът за колизията между отделните принципи	77
3. Семейноправни принципи	79
3.1. Принципът за равенство на съпрузите	80

3.1.1. Уговорките относно придобитото през време на брака имущество	85
3.1.2. Уговорките относно придобитото преди брака имущество	92
3.1.3. Уговорките относно управлението и разпореждането с имуществото на съпрузите	97
3.1.4. Уговорките относно участието на съпрузите в разходите и задълженията	98
3.1.5. Уговорките относно издръжката на съпрузите и децата по време на брака и при развод	100
3.1.6. Уговорките относно имуществените последици от прекратяване на брака	103
3.1.6.1. За разпределянето на придобитото през време на брака общо имущество	103
3.1.6.2. За разпределянето на поетите през време на брака задължения	105
3.1.6.3. За ползването на общите и лични имущества.....	106
3.1.6.4. За съдбата на направените между съпрузите дарения по повод или през време на брака	106
3.2. Принципът за грижа и подкрепа между членовете на семейството	107
3.2.1. Изборът на режим.....	108
3.2.2. Уговорките относно правата върху предбрачното и придобитото през време на брака имущество	109
3.2.3. Уговорките относно разпореждането със семейното жилище (препратка към т. 3.3.2).....	111
3.2.4. Уговорките относно участието на съпрузите в разходите и задълженията	112
3.2.5. Обвързани ли са страните от принципа за грижа и подкрепа при договаряне на имуществените последици от прекратяване на брака?	113
3.3. Принципът за особена закрила на децата	115
3.3.1. Изборът на режим.....	116
3.3.2. Уговорките относно разпореждането със семейното жилище	117
3.3.3. Уговорките относно участието на съпрузите в разходите и задълженията	121

3.3.4. Уговорките относно имуществените последници от прекратяване на брака с развод	121
3.3.4.1. За разпределянето на придобитото през време на брака общо имущество	121
3.3.4.2. За ползването на семейното жилище.....	125
4. Нищожност на брачния договор поради нарушаване на императивни законови изисквания по отношение на страните и начина за сключване	127
4.1. Страни по брачния договор	127
4.2. Дееспособност и представителство	131

ГЛАВА ВТОРА

ПРОТИВОРЕЧИЕ НА БРАЧНИЯ

ДОГОВОР С ДОБРИТЕ НРАВИ	137
I. Понятие за добри нрави. Обща характеристика	137
II. Добрите нрави за отношенията в брака и съотношението им с уредените от законодателя лични права и задължения между съпрузите.....	141
III. Някои конкретни хипотези на уговорки, противоречащи на добрите нрави за отношенията между съпрузи.....	148
1. Уговорки, постигнати в резултат на експлоатацията на неравностойното положение на единия от другия съпруг	148
2. Уговорки, поставящи икономически силния съпруг в положението на финансово експлоатиран	149
3. Неустойка при неизпълнение на някои задължения на съпрузите	150

ГЛАВА ТРЕТА

ЗАОБИКАЛЯНЕ НА ЗАКОНА

С БРАЧНИЯ ДОГОВОР	154
I. Понятие.....	154
II. Една или повече сделки	155
III. Заобикалянето на закона като основание за нищожност на брачния договор	156
IV. Заобикаляне на някои конкретни ограничения на договорната свобода	160
1. Заобикаляне на забраната на чл. 38, ал. 1 СК.....	160

- 2. Заобикаляне на забраната на чл. 38, ал. 2, изр. 2 СК161
- 3. Заобикаляне на забраната на чл. 38, ал. 3 СК.....163

ЧАСТ ВТОРА

НИЩОЖНОСТ НА БРАЧНИЯ

ДОГОВОР ПО ЧЛ. 26, АЛ. 2 ЗЗД.....165

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

НЕВЪЗМОЖЕН ПРЕДМЕТ ПРИ БРАЧНИЯ ДОГОВОР165

I. ПРЕДМЕТ НА СДЕЛКАТА. НИЩОЖНОСТ

НА ПРАВНИТЕ СДЕЛКИ ПОРАДИ НЕВЪЗМОЖЕН ПРЕДМЕТ165

II. НИЩОЖНОСТ НА НАПРАВЕНИТЕ С БРАЧНИЯ ДОГОВОР

УГОВОРКИ ПОРАДИ НЕВЪЗМОЖЕН ПРЕДМЕТ168

- 1. Уговорките относно правата на страните
върху имуществото, което се придобива
през време на брака169
- 2. Уговорките, с които се прехвърля
или учредява вещно право171
- 3. Уговорките относно начина на управление
и разпореждане с общото и лично имущество.....173
- 4. Уговорките относно издръжката между
съпрузите и тази на децата.....174
- 5. Уговорките относно участието
на страните в разходите и задълженията174
- 6. Уговорките относно имуществените последици
от прекратяване на брака176
 - 6.1. При уговорките за дяловете на съпрузите
в общото имущество176
 - 6.2. При уговорките за прехвърляне
на определено имущество от единия
съпруг на другия при прекратяване на брака.....177
 - 6.3. При уговорките, предвиждащи компенсация за приноса
на всеки от съпрузите за придобитото лично имущество
от другия съпруг178
 - 6.4. При уговорките, с които съпрузите разпределят
помежду си поетите през време на брака задължения178
 - 6.5. При уговорките, с които се разпределя ползването
на общите и лични имущества179

6.6. При уговорките за съдбата на даренията между съпрузите, направени във връзка или по време на брака.....	179
ГЛАВА ПЕТА	
ЛИПСА НА СЪГЛАСИЕ	
ПРИ БРАЧНИЯ ДОГОВОР	181
I. Нищожност на двустранните правни сделки поради липса на съгласие	181
II. Нищожност на брачния договор поради липса на съгласие	184
1. Малолетие и пълно запрещение.....	184
2. Насилие.....	186
3. Мислена уговорка	189
4. Несъгласуваност на направените волеизявления	191
5. Липса на съгласие по същественото съдържание на договора...	191
ГЛАВА ШЕСТА	
ЛИПСА НА ФОРМА	
ПРИ БРАЧНИЯ ДОГОВОР	195
I. ФОРМА НА ПРАВНИТЕ СДЕЛКИ. Нищожност поради липса на форма.....	195
II. ИЗИСКУЕМАТА ОТ ЗАКОНА ФОРМА за действителност на брачния договор	199
III. Стоящи въвн от формата за действителност на брачния договор действия	213
IV. ФОРМАТА НА БРАЧНИЯ ДОГОВОР по някои чужди законодателства	218
ГЛАВА СЕДМА	
ЛИПСА НА ОСНОВАНИЕ	
ПРИ БРАЧНИЯ ДОГОВОР	226
I. Предварителни бележки	226
II. Понятие за основание. Нищожност на правните сделки поради липса на основание	229
III. Основанието при брачния договор. Нищожност на направените с брачния договор уговорки поради липса на основание.....	236

ГЛАВА ОСМА

СИМУЛАЦИЯТА ПРИ БРАЧНИЯ ДОГОВОР	243
I. ПОНЯТИЕ ЗА СИМУЛАТИВНА СДЕЛКА	243
II. СИМУЛАЦИЯТА В СЕМЕЙНОТО ПРАВО	245
1. СИМУЛАЦИЯТА ПРИ БРАКА	245
2. СИМУЛАЦИЯТА ПРИ РАЗВОДА	246
3. СИМУЛАЦИЯТА ПРИ ОСИНОВЯВАНЕТО	247
III. СИМУЛАЦИЯТА ПРИ БРАЧНИЯ ДОГОВОР	248
1. Абсолютна и относителна симуляция на брачния договор	250
2. Симулацията на брачния договор в контекста на публичния регистър на имуществените отношения на съпрузите	252
3. „Действие“ на симулативния брачен договор	255
3.1. Страните	255
3.2. Наследниците	256
3.3. Третите лица	257
3.3.1. Контрагенти на страните. Приобретатели	257
3.3.2. Следващите приобретатели	259
3.3.3. Кредитори	262
IV. ПРАВЕН ИНТЕРЕС ОТ ПРОГЛАСЯВАНЕ НА НИЩОЖНОСТТА НА ПРИВИДНИЯ БРАЧЕН ДОГОВОР И РАЗКРИВАНЕ НА ПРИКРИТИЯ РЕЖИМ НА ИМУЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ	264
1. Страните	264
2. Наследниците	266
3. Кредиторите	268
V. ДОКАЗВАНЕ НА СИМУЛАЦИЯТА	269
1. Доказване на симулацията от страните	269
1.1. Обратен документ	269
1.2. Начало на писмено доказателство	271
2. Доказване на симулацията от наследниците на страните	274
3. Доказване на симулацията от кредиторите на страните	275

ЧАСТ ТРЕТА
**ПОСЛЕДИЦИ ОТ НИЩОЖНОСТТА
НА БРАЧНИЯ ДОГОВОР**277

ГЛАВА ДЕВЕТА

Последици за страните.....277

I. Последици относно установения

имуществено-брачен режим277

1. Установеният режим няма да произведе действие277

2. Въпросът за приложимия режим278

3. „Реституция“ на придобитите съгласно режима права?280

4. Придобивната давност284

5. Подобренията285

II. Последици относно полученото

по нищожния брачен договор293

1. Кой може да търси възстановяване?

Въпросът за наследниците295

2. Какво е разрешението, ако даденото е потребено,
съответно престаираното е от такъв характер,
че не може да се върне?296

3. Погасителната давност при реституционното вземане297

4. Възражение за неизпълнено задължение
по двустранно облигационно отношение.....298

ГЛАВА ДЕСЕТА

Последици за трети лица.....299

I. Значението на регистрацията в регистъра на имуществените

отношения и добросъвестността на третите лица299

II. Въпросът за приложимия режим

в отношенията между съпрузите и третите лица300

III. Последици за контрагентите на страните301

1. Правата, придобити от трети лица при разпореждане
с имущество, което според нищожния брачен договор
е лична собственост на разпоредилия се съпруг302

2. Правата, придобити от трети лица при съвместно
разпореждане на съпрузите с имущество, което според
нищожния брачен договор е съпругеска
имуществена общност304

3. Правата, придобити от трети лица при разпореждане с имущество, което според нищожния брачен договор е дялова съсобственост на съпрузите и двамата или някой от тях е изразил воля да отчужди идеалните си части	306
IV. Последници за КРЕДИТОРИТЕ НА СТРАНИТЕ	310
1. При нищожност на брачния договор, предвиждащ имуществена разделност	311
2. При нищожност на брачния договор, предвиждащ имуществена общност	314
3. При нищожност на брачния договор, предвиждащ смесен (комбиниран) режим на имуществени отношения	316
ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА	
Частична нищожност	
НА БРАЧНИЯ ДОГОВОР	317
I. Цел на института и общи предпоставки ЗА ПРИЗНАВАНЕ НА ЧАСТИЧНАТА НИЩОЖНОСТ	317
II. Отделни хипотези НА ЧАСТИЧНА НИЩОЖНОСТ	320
1. Частична нищожност при заместване на недействителните части от повелителни норми на закона	320
2. Частична нищожност при констатация, че договорът би бил сключен и без недействителните му части	324
3. Частична нищожност по силата на специална правна норма, ограничаваща последниците на порока до конкретна уговорка	325
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	327
БИБЛИОГРАФИЯ	337